

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

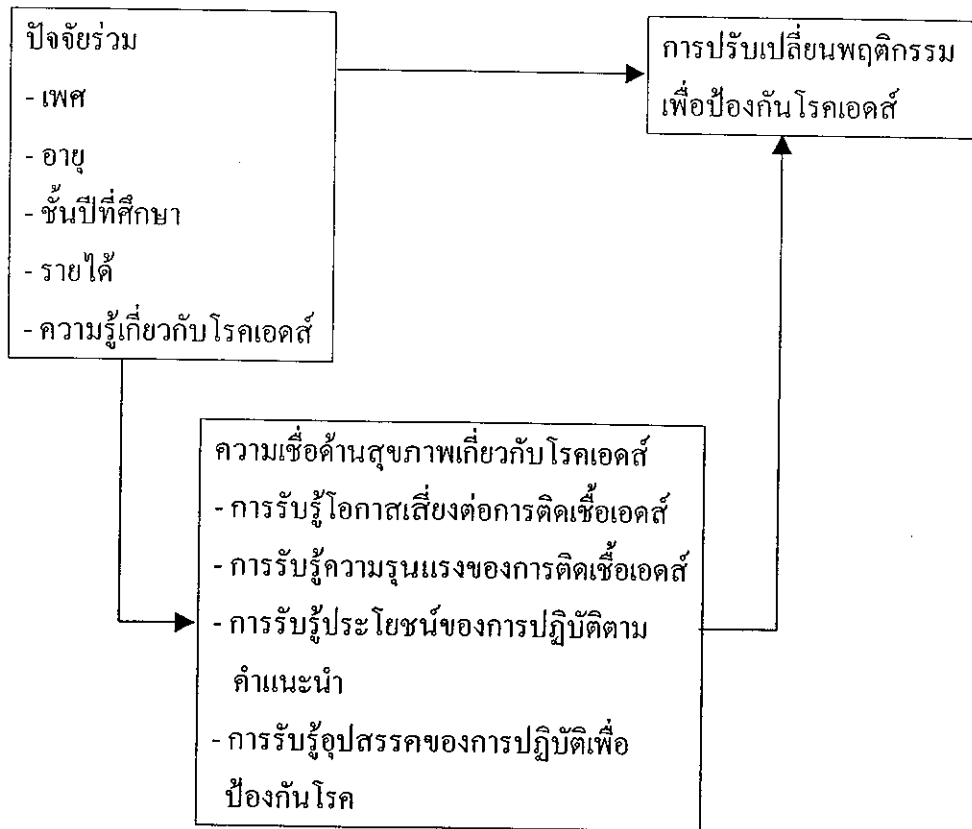
ในปัจจุบันโรคเอดส์ ยังคงเป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญมากปัญหาหนึ่ง เนื่องจากเป็นโรคที่มีอัตราการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในกลุ่มรักร่วมเพศ ผู้ติดยาเสพติด หญิงอาชีพพิเศษ ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงอาชีพพิเศษ แล้วติดต่อมายังครอบครัวและบุตร ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และสังคมโดยรวม ผู้ที่ติดเชื้อเอดส์จะต้องดูแลตนเองให้แข็งแรง มิฉะนั้น อาการของโรคจะกำเริบมากขึ้น มีการติดเชื้อแทรกซ้อน ซึ่งต้องใช้เวลาในการรักษานาน ผู้ป่วยจะรู้สึกเครียดทรมานต่อความเจ็บป่วยเสียเวลาในการรักษา เสียเวลาในการทำงาน เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งสุขภาพจิตของผู้ติดเชื้อเอดส์และบุคคลในครอบครัวจะเกิดภาวะเครียดและกังวลใจ ดำรงชีวิตในสังคมอย่างไม่ปกติสุข จากข้อมูลทางสถิติประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเอดส์ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นวัยหนุ่มสาวที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี (สถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทย 2543, 122)

วัยรุ่นหรือวัยหนุ่มสาว จัดเป็นช่วงต่อระหว่างวัยเด็กตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สถิติปัญญา มีการกระตุ้นจากฮอร์โมนเพศ ทำให้เกิดความรู้สึกทางเพศ มีความตื่นตัวทางเพศสูง มีความสนใจเพศตรงข้าม อยากทดลองและไฝหาประสบการณ์ทางเพศ ค่านิยมของความเป็นชายชาตรี ที่ต้องดื่มเหล้า มีความสามารถทางเพศ เป็นเลิศ การเที่ยวหญิงอาชีพพิเศษโดยการชักชวนจากกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ร่วมสถาบันหรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของการต้อนรับน้องใหม่ นอกจากนี้อิทธิพลของวัฒนธรรมทางตะวันตกที่แพร่เข้ามาอย่างรวดเร็ว มีการเปิดเผยในเรื่องเพศมากขึ้น สิ่งที่น่าสนใจวัยรุ่นมีมากขึ้น เช่น ศูนย์การค้า สถานเริงรมย์ ประเภทต่าง ๆ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ข่าวสารต่าง ๆ สามารถส่งต่อเผยแพร่ได้ไวขึ้น ทั้งทางอินเทอร์เน็ต ทางสื่อมวลชน ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงพฤติกรรมทางเพศอย่างเปิดเผย รวมทั้งแฟชั่นใหม่ ๆ ของวัยรุ่น ทั้งเสื้อสายเดี่ยว เสื้อเกาะอก ล้วนช่วยยั่วอารมณ์เพศ ให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์มากขึ้นจากข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด นำเสนอข่าวเกี่ยวกับวัยรุ่นบางกลุ่มนิยมการมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับเงิน สิ่งของ การศึกษา การขายบริการทางเพศขณะที่อยู่ในวัยเรียนเพื่อที่จะได้นำเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้อย่างสะดวก

ในปัจจุบันนี้ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรเอกชนต่าง ๆ มีการแพร่กระจายข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ไปสู่ประชาชนทุกเพศทุกวัยทั่วประเทศ โดยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เอกสารวิชาการต่าง ๆ การได้รับข่าวสาร

เกี่ยวกับโรคเอดส์ จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีการรับรู้ เกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความเข้าใจมากขึ้น แม้ว่าการรับรู้ของแต่ละบุคคลอาจไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความสนใจ ความรู้สึกนึกคิด ของแต่ละบุคคล ที่จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน นอกจากนี้องค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคล มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือ ความเชื่อ ความเชื่อจะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวโน้มของ บุคคลในการที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป ความเชื่อเป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับ ประสบการณ์ต่าง ๆ มาแล้ว ไม่ว่าจะประสบการณั้้นจะได้รับโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม จากแนวคิด ของเบคเกอร์และไมแมน (Becker & Maiman ,1975 : 11) อธิบายแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพว่า พฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนจะได้รับ และผลที่จะได้จากการกระทำ ของตน ความเชื่อด้านสุขภาพประกอบด้วย การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคเมื่อบุคคลประเมินได้ ว่ามีปัจจัยที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือการติดเชื้อเอดส์ ปัจจัยเสี่ยงนี้จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติ ตนเพื่อป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ การรับรู้ความรุนแรงของโรค เมื่อบุคคลทราบว่ามีสิ่งใดอยู่รอบๆ มีความรุนแรง บุคคลจะพยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อมิให้ตนเองเกิดอันตราย การรับรู้ ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำ จะทำให้บุคคลมีความสนใจที่จะปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง เพื่อ ความปลอดภัยในสวัสดิภาพของตนเอง การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค ในการ ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคอาจมีความยากลำบาก และอาจมีข้อจำกัดบางประการซึ่งเป็นอุปสรรค ของแต่ละบุคคลที่จะต้องพยายามแก้ไขให้ลุล่วงไป เพื่อการปฏิบัตินั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้นการที่บุคคลจะปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น บุคคลจะต้องมีความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องและมีความเชื่อด้านสุขภาพที่จะเชื่อว่าการปฏิบัตินั้นเกิดผลดีต่อตนเอง

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัย มินิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนมากที่เช่าหอพักอยู่โดยไม่มีผู้ปกครองควบคุม วิทยุร่นบางกลุ่มนิยมเช่าหอพักอยู่กันเป็นคู่ ๆ จึงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางเพศที่ขาดความ ระมัดระวัง โดยมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน หรือมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย จนเกิดปัญหาตามมา เช่นการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การทำแท้ง หรือการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคนั้น ๆ ต้องมีความเชื่อว่า บุคคลนั้นมีโอกาส เสี่ยงต่อการเป็นโรค และโรคนั้นมีความรุนแรงถึงแก่ชีวิต บุคคลนั้นจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคหรือลดความรุนแรงของโรค ซึ่งโรคเอดส์เป็นโรคที่ไม่สามารถ รักษาให้หายขาดได้ ซึ่งวิทยุร่นทุกคนจะรู้จักโรคเอดส์จากสื่อต่าง ๆ หรือจากสถาบันการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา วิทยุร่นมีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์เช่นไร ในการที่จะปรับ เปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ดังกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพของวัยรุ่น
2. ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของวัยรุ่น
3. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา รายได้ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา รายได้ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์
2. ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์
3. ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์สามารถทำนายการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของนิสิตในระดับอุดมศึกษา ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 10 คณะ ในปีการศึกษา 2543 ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ คณะศึกษาศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลของความเชื่อด้านสุขภาพของวัยรุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. เป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่หน่วยงานสาธารณสุข เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ในกลุ่มนักเรียนหรือเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการป้องกันการแพร่ระบาดของการติดเชื้อโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น

นิยามตัวแปร

ปัจจัยร่วม หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิต ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา รายได้ ชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ชั้นปีที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่ โดยแบ่งเป็นชั้นปีที่ 1, ชั้นปีที่ 2, ชั้นปีที่ 3, ชั้นปีที่ 4, ชั้นปีที่ 5

รายได้ หมายถึง รายได้เป็นบาทเฉลี่ยต่อเดือน

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ ในด้านสาเหตุของโรค การติดต่อและการแพร่กระจายเชื้อ อาการของโรค การวินิจฉัย การรักษาและการป้องกันโรค

ความเชื่อด้านสุขภาพ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์ของนิสิต โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดัดแปลงจากทฤษฎีความเชื่อด้านสุขภาพของเบคเกอร์ (Baker, 1974) โดยมีรายละเอียดดังนี้

- การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ ว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค บุคคลจะมีวิธีการหลีกเลี่ยงต่อการเป็นโรคนั้น ตามการรับรู้ของตนเอง

- การรับรู้ถึงความรุนแรงของการติดเชื้อเอดส์ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ของนิสิตเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่มีต่อชีวิต การเกิดภาวะแทรกซ้อน ที่ต้องใช้เวลานานในการรักษา ผลกระทบของโรคที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนหน้าที่การงานและบทบาททางสังคม

- การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ของนิสิต เกี่ยวกับประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อป้องกันโรคเอดส์ จะสามารถป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ได้

- การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ของนิสิตเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ หมายถึง การปฏิบัติตนของนิสิต ที่จะป้องกันตนเองไม่ให้เชื้อเอดส์เข้าสู่ร่างกาย หลังจากที่นิสิตรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยผ่านสื่อต่างๆ